SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 325/2024-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **ALSO Slovakia s.r.o.,** Palisády 33, Bratislava, zastúpenej advokátom JUDr. Adamom Batunom, Obchodná 39, Bratislava, proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 30Cb/82/2015-362 z 21. januára 2017, uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Cob/84/2021-562 z 19. januára 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Obdo/1/2023 zo 16. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e

I.
Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 14. novembra 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prejednanie veci v prítomnosti sporovej strany podľa čl. 48 ods. 2 ústavy označenými rozhodnutiami všeobecných súdov. Napadnuté rozhodnutia navrhuje zrušiť.

2. Zo sťažnosti a z priložených napadnutých rozhodnutí vyplýva, že sťažovateľka bola žalovanou stranou v konaní o uloženie povinnosti sťažovateľke strpieť a umožniť vykonanie kontroly podľa uzavretej zmluvy o zaistení kolektívneho plnenia vedenom okresným súdom pod sp. zn. 30Cb/82/2015. Okresný súd vydal napadnutý kontumačný rozsudok, ktorým žalobe vyhovel a uložil sťažovateľke žalovanú povinnosť. K vydaniu kontumačného rozsudku na návrh žalobcu bez vykonania dokazovania a právneho posúdenia nároku okresný súd pristúpil po tom, čo sťažovateľkin právny zástupca už raz požiadal o zrušenie nariadeného termínu prvého pojednávania na 19. september 2017 z dôvodu kolízie pojednávaní (čomu okresný súd prvý raz vyhovel, pozn.) a zároveň bol s dostatočným časovým predstihom 21. septembra 2017 právny zástupca sťažovateľky upovedomený o ďalšom nariadenom termíne na 21. november 2017 skôr,

ako bol nariadený termín kolidujúceho pojednávania na Mestskom súde Praha 17. októbra 2017. Pri nariadení tohto kolidujúceho pojednávania teda už mal právny zástupca sťažovateľky vedomosť o určenom termíne na okresnom súde na totožný deň 21. november 2017, ale nevykonal vhodné opatrenia na určenie iného termínu na Mestskom súde Praha. Právny zástupca sťažovateľky 13. a 14. novembra 2017 žiadal o zrušenie termínu pojednávania na okresnom súde, čo okresný súd nepovažoval za bezodkladné oznámenie dôvodu neprítomnosti v zmysle § 183 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP"). Ani po oznámení okresného súdu zo 14. a z 15. novembra 2017, že dôvod neprítomnosti za zisteného skutkového stavu neakceptuje, sa na pojednávanie nedostavil ani splnomocnený zástupca sťažovateľky, ani prípadný substitút alebo koncipient. Podaniami zo 16., z 20. a 21. novembra 2017 právny zástupca sťažovateľky opakovane žiadal o prehodnotenie neakceptovania ospravedlnenia a preukázal, že obaja klienti trvajú na jeho osobnej prítomnosti na pojednávaní. Ďalej s poukazom na špecifický predmet konania a krátkosť času uviedol, že nie je možné zastúpenie ani substitútom.

3. Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom namietala, že neboli splnené podmienky na vydanie kontumačného rozsudku. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým uznesením, ktorým potvrdil kontumačný rozsudok, keďže dospel k záveru, že okresný súd postupoval správne a splnenie podmienok na vydanie kontumačného rozsudku nebolo relevantne spochybnené. V odôvodnení uviedol, že kolízia dvoch súdnych pojednávaní nemôže byť bez ďalšieho dôležitým dôvodom na odročenie pojednávania. Zdôraznil, že osobitný (sprísnený) režim platí pri zastúpení strany advokátom podľa § 183 ods. 3 CSP. Od advokáta možno totiž vždy spravodlivo žiadať, aby sa v konaní dal zastúpiť iným advokátom. Z uvedeného pravidla existujú len dve výnimky, a to a) existencia dôvodov, ktoré nastali krátko pred pojednávaním, b) advokát súdu preukáže, že strana odôvodnene trvá na zastúpení týmto advokátom. V tomto prípade však krajský súd nepovažoval za naplnenú a preukázanú ani jednu z uvedených výnimiek, keďže sa právny zástupca žalovaného o termíne pojednávania pred súdom prvej inštancie dozvedel už 2 mesiace pred pojednávaním 21. septembra 2017. V čase, keď prevzal zastupovanie obžalovaného v Českej republike (2. novembra 2017), teda vedel o nariadenom termíne pojednávania pred okresným súdom. Skutočnosť, že právny zástupca žalovaného v čase prevzatia zastupovania obžalovaného nevedel o nariadenom termíne pojednávania pred Mestským súdom Praha, označil za viac ako nepravdepodobnú, keďže vzhľadom na čl. 11 ods. 3 CSP možno dôvodne od advokáta očakávať vedomosť o tom, že termíny pojednávaní si môže dohľadať náhľadom na stránku <www.justice.cz>, ako i získať pri prvej schôdzke a konzultácii s klientom, resp. telefonickým alebo elektronickým dopytom na príslušnom súde. Vyslovil názor, že skutočnosť, že si právny zástupca túto okolnosť pri prevzatí plnej moci na zastupovanie obžalovaného vopred nepreveril, nemôže byť na ťarchu žalobcu a ani považovaná za konanie s odbornou starostlivosťou. Zdôraznil, že v prípade, keď zastupovanie obžalovaného prevzal, bolo jeho povinnosťou bez zbytočného odkladu, t. j. na druhý deň, požiadať o odročenie pojednávania, čo sa však nestalo. Právny zástupca žalovaného svoju neúčasť na pojednávaní prvýkrát ospravedlnil až 13. novembra 2017. Krajský súd uzavrel, že neexistoval dôvod na odročenie pojednávania, ktorý by nastal krátko pred pojednávaním, a právny zástupca žalovaného si nesplnil povinnosť v zmysle § 183 ods. 3 CSP oznámiť dôvod na odročenie pojednávania bezodkladne po tom, čo sa o ňom dozvedel alebo mohol dozvedieť. Dodal, že sťažovateľka nepreukázala dôvodnosť svojho trvania na osobnom zastúpení, keďže išlo len o všeobecné konštatovanie bez uvedenia akéhokoľvek konkrétneho dôvodu. Krajský

súd poukázal aj na obsah plnej moci udelenej sťažovateľkou 12. júna 2015, z ktorého vyplýva oprávnenie právneho zástupcu si ustanoviť zástupcu, a ak si ich ustanoví viac, sťažovateľka súhlasí, aby každý z nich konal samostatne. V prípade zastúpenia advokátom nie je špecifickosť predmetu konania dôvodom zamedzujúcim ustanovenie iného substitučného advokáta, ktorý je odborne spôsobilý na zastupovanie vo všetkých oblastiach práva.

4. Sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v ktorom namietala, že neboli splnené podmienky na vydanie kontumačného rozsudku, preto išlo o nesprávny procesný postup porušujúci právo na spravodlivý proces, a zopakovala okolnosti neprítomnosti na pojednávaní. Ďalej súdom vyčítala nesprávne právne posúdenie veci založené na formalistickom výklade § 274 CSP bez zohľadnenia účelu inštitútu kontumačného rozsudku ako sankcie pre nečinnosť sporovej strany. Poukázala na nález sp. zn. I. ÚS 233/2019, z ktorého vyplýva, že ani v prípade, že sú kumulatívne splnené všetky formálne zákonné predpoklady, súd nemusí vydať kontumačný rozsudok, ak by to bolo zjavne nespravodlivé.

5. O dovolaní sťažovateľky rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že ho ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP s odôvodnením, že zo strany konajúcich súdov nedošlo k formalistickému výkladu § 274 CSP. Poukázal na okolnosti prípadu a vyhodnotil ako správne odôvodnenie poskytnuté krajským súdom vo vzťahu k absencii odôvodnenia žiadosti sťažovateľky o osobnú účasť právneho zástupcu, o čom nesvedčí ani obsah plnej moci udelenej mu na zastupovanie. Najvyšší súd v zhode s názorom súdov nižších inštancií dospel k záveru, že zástupca pri preberaní zastúpenia v trestnej veci 2. novembra 2017 mal zvážiť možnosť hroziacej kolízie termínov, keďže termín na okresnom súde mu už bol známy od 21. septembra 2017 a Mestský súd Praha určil termín pojednávania na ten istý deň už 17. októbra 2017. Najvyšší súd vzal do úvahy aj to, že sťažovateľka svoje tvrdenia o snahe zmeniť termín pojednávania v Prahe a jeho ráznom odmietnutí ničím nepreukázala, rovnako ako tvrdenú nemožnosť zabezpečiť dostatočne kvalitnú substitúciu na Slovensku. Aj najvyšší súd zastával názor, že boli splnené zákonné podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie a k porušeniu práva na spravodlivý proces nesprávnym postupom súdov nižších inštancií nedošlo. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd uviedol, že z obsahu dovolania vyplýva, že sťažovateľka argumentuje nesprávnym posúdením okolností, pre ktoré žiadala pojednávanie opätovne odročiť a ktoré viedli k vydaniu rozsudku pre zmeškanie. S týmito argumentmi sa však najvyšší súd vysporiadal už pri posudzovaní prípustnosti dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, s ktorým vecne súviseli. Prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP tak nepovažoval za procesne danú.

II.
Sťažnostná argumentácia

6. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na prejednanie veci v jej prítomnosti spočívajúce vo vydaní kontumačného rozsudku bez splnenia zákonných podmienok na jeho vydanie. Sťažovateľka zastáva názor, že v konaní uvádzala dôležitý a ospravedlniteľný dôvod neprítomnosti zástupcu na pojednávaní. Zároveň v konaní vyvíjala procesnú aktivitu, keď podala odpor a rozsiahle vyjadrenie vo veci, ako aj opakovane žiadala o odročenie pojednávania, čím prejavila vôľu v konaní sa aktívne brániť. V dôsledku mechanickej aplikácie § 274 CSP jej všeobecné súdy upreli možnosť predniesť svoju obranu. Všeobecné súdy posúdili podľa názoru sťažovateľky len formálne zákonné predpoklady na vydanie

kontumačného rozsudku a nevzali zreteľ na materiálny korektív formulovaný ustálenou judikatúrou ústavného súdu (s poukazom na rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 233/2019, III. ÚS 121/2021, III. ÚS 288/2021, III. ÚS 354/2021, III. ÚS 89/2021, III. ÚS 373/2020, III. ÚS 339/2021) a judikatúrou najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/54/2010 a 3Obdo/11/2009. Z uvedených judikátov sťažovateľka vyvodila, že materiálna podmienka na vydanie rozsudku pre zmeškanie je nedostatok procesnej aktivity sporovej strany v konaní a kontumačný rozsudok predstavuje oprávnenú sankciu za skutočnú pasivitu strany sporu, ktorá úmyselne mieri k zmareniu efektivity súdneho procesu. V sťažovateľkinom prípade o takúto situáciu nešlo. Pokiaľ dôjde k zmeškaniu pojednávania neúmyselne (bez ohľadu na to, či ide o subjektívne či objektívne dôvody) a sporová strana je inak v konaní procesne aktívna, rozsudok pre zmeškanie by podľa názoru sťažovateľky nemal byť vydaný. Vydanie kontumačného rozsudku bez splnenia tejto materiálnej podmienky tak predstavuje podľa názoru sťažovateľky porušenie jej práva na spravodlivý proces, resp. na súdnu ochranu.

7. Sťažovateľka ďalej namieta, že kolízia termínov pojednávaní jej právneho zástupcu predstavuje okolnosť, ktorú nemohla ani sťažovateľka ani jej právny zástupca ovplyvniť, ide teda o objektívnu skutočnosť nezávislú od ich vôle a zároveň relevantný dôvod na odročenie. Právny zástupca sťažovateľky žiadal o odročenie pojednávania na oboch súdoch, avšak nebolo mu vyhovené ani v jednom prípade. Ďalej uviedla, že koncipienti neboli oprávnení zastúpiť advokáta a iný spoločník v pozícii advokáta v spoločnosti nie je. Podľa názoru sťažovateľky ju nemôže všeobecný súd nútiť ani od nej nemožno spravodlivo požadovať, aby ukončila právne zastúpenie zvoleným advokátom alebo aby rešpektovala substitučné zastúpenie iným advokátom. Uvedené skutočnosti všeobecné súdy nereflektovali, a preto ich závery vykazujú určitú ľubovôľu a excesívne posudzovanie dôvodu požadovaného odročenia pojednávania.

III.
Predbežné prerokovanie sťažnosti

8. Podstatou prerokúvanej veci je namietané porušenie práva sťažovateľky na súdnu ochranu a práva na prejednanie veci v prítomnosti spočívajúce vo vydaní kontumačného rozsudku bez splnenia zákonných podmienok na jeho vydanie. Konkrétne sťažovateľka vyčíta absenciu jej pasivity ako sporovej strany v konaní, ktorá riadne uplatnila relevantný dôvod odročenia. Všeobecné súdy ho posúdili podľa jej názoru svojvoľne a arbitrárne ako neospravedlniteľný.

III.A. K napadnutému rozsudku okresného súdu a uzneseniu krajského súdu:

9. Sťažovateľka bola oprávnená proti napadnutému rozsudku okresného súdu podať odvolanie, čo aj využila. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu mala dostupný mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, ktorý využila. Odvolanie a dovolanie teda predstavovali účinné prostriedky ochrany označených základných práv sťažovateľky vo vzťahu k rozsudku okresného súdu a uzneseniu krajského súdu, na základe ktorých krajský súd a následne najvyšší súd poskytovali ochranu sťažovateľkiným základným právam, ktorých porušenie namieta v sťažnosti doručenej ústavnému súdu. Je tak naplnená ústavná podmienka na aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv napadnutým rozsudkom okresného súdu a uznesením krajského súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a)

zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o ústavnom súde.

III.B. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

10. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane pripomína, že otázka prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti, a preto ústavný súd akceptuje, že posúdenie, či sú splnené zákonné podmienky prípustnosti dovolania, patrí (v zásade) do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu.

11. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, ani nahrádzať ich činnosť. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem poskytnutých všeobecným súdom s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody v ústavne relevantnej intenzite.

12. Vychádzajúc z uvedeného a zohľadňujúc argumentáciu sťažovateľky, sa úloha ústavného súdu v posudzovanej veci obmedzuje na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení dostatočným, a teda ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoj záver o neprípustnosti dovolania a či hodnotenie uplatneného dôvodu ospravedlnenia z pojednávania netrpí vadou arbitrárnosti.

13. Z judikatúry ústavného súdu, na ktorú sťažovateľka poukazuje, vyplýva záver o tom, že je potrebné pristupovať k vydaniu kontumačného rozsudku zdržanlivo a pri zohľadnení konkrétnych okolností prípadu. Nevhodnosť vydania kontumačného rozsudku spája najmä so situáciami, že po dlhšiu dobu prebiehalo konanie, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávaní, na ktoré sa sporová strana v minulosti dostavila a nebola v konaní nečinná, alebo ak už bolo vykonané rozsiahle dokazovanie. Je preto potrebné vždy prihliadnuť na procesnú aktivitu sporovej strany a jej správanie v minulosti. Rovnako z judikatúry vyplýva, že nie je dôvodné vydať kontumačný rozsudok, ak inak aktívna sporová strana zmešká pojednávanie v situácii, že sa snažila riadne a včas neprítomnosť ospravedlniť vážnymi dôvodmi, ale z objektívnych príčin sa jej to nepodarilo. Podľa judikatúry najvyššieho súdu sa dôvod ospravedlnenia musí vyznačovať okrem iného nepredvídateľnosťou a závažnosťou.

14. V prejednávanom prípade bol vydaný kontumačný rozsudok na prvom vykonanom pojednávaní. Skôr nariadený termín už bol zrušený z dôvodu kolízie pojednávaní právneho zástupcu sťažovateľky, teda z totožného dôvodu. Nový termín pojednávania bol okresným súdom riadne oznámený sťažovateľke aj s poučením o možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie dva mesiace pred termínom pojednávania, čo predstavuje dostatočný časový priestor na ustanovenie substitúta aj na jeho oboznámenie sa s vecou. Zároveň právny zástupca sťažovateľky už v čase prevzatia zastúpenia obžalovaného v Českej republike mal vedomosť o termíne pojednávania okresného súdu a totožný termín už bol nariadený aj v Českej republike. Pri konaní s odbornou starostlivosťou mohol a mal zvážiť túto kolíziu a vykonať ďalšie vhodné opatrenia bez zbytočného odkladu. Nejde teda o takú situáciu, s ktorou by ústavný súd spájal nevhodnosť vydania kontumačného rozsudku vo svojej skoršej judikatúre.

15. V dôsledku správania právneho zástupcu sťažovateľky už bolo jedno pojednávanie z totožného dôvodu odročené v minulosti a okresný súd prijal všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie plynulosti konania. Medzi prevzatím druhého zastúpenia v Česku a žiadosťou o ospravedlnenie uplynulo 9 dní, čo nemožno považovať za bezodkladné ospravedlnenie, teda uskutočnené riadne a včas. Zároveň sťažovateľka ani neuvádza žiadne objektívne skutočnosti, pre ktoré k tomuto omeškaniu došlo. Uvedený dôvod ospravedlnenia neprítomnosti na pojednávaní nemožno vzhľadom na časové súvislosti považovať ani za nepredvídateľnú okolnosť. Ani závažnosť tohto dôvodu vzhľadom na možnosť substitúcie iným rovnako spôsobilým advokátom neobstojí. Sťažovateľka k svojej ústavnej sťažnosti nepripojila žiadne dôkazy preukazujúce márnu snahu o odročenie pojednávania v Česku alebo neúspešný pokus o ustanovenie substitúta.

16. Odôvodnenie napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov nižších inštancií podľa názoru ústavného súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti pri posudzovaní relevancie dôvodu na zrušenie pojednávania, ako sa sťažovateľka domnieva. Ústavný súd nezistil pnutie poskytnutého výkladu aplikovaných procesných noriem s právom na súdnu ochranu sťažovateľky. Odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je zrozumiteľné a aprobovateľné ústavným súdom. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením základných práv sťažovateľky neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohla ústavný súd viesť k záveru o ich porušení, a preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

17. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. júna 2024

Peter Molnár
predseda senátu